1F3 **C1**

D.El.Ed. Examination
JUNE, 2017
MODEL ANSWER AND SCHEME OF MARKING
First Year (2016 Revised Syllabus)
CURRICULUM, PEDAGOGY AND EVALUATION
(Marathi Medium)
Time : 11.00 to 1.00 Hrs.
Date : 3/6/2017 **(10 Pages)** **Max. Marks : 40**

1. (अ) **एका** वाक्यात उत्तरे (प्रत्येकी **एक** गुण) : 4

(1) 7 (सात) 1

(2) जॉर्ज शेफल/फॅनी शेफल 1

(3) संगणक, रेडिओ, टी.वी., इंटरनेट, मोबाईल 1

(4) 'रुब्रिक' (Rubric) म्हणजे कोणत्याही बाबीचे मूल्यमापन करण्यासाठी तयार केलेला निकष आराखडा होय. 1

(ब) विसंगत घटक (प्रत्येकी **एक** गुण) : 2

(1) ध्येय 1

(2) रिकाम्या जागा भरा. 1

(स) सहसंबंध लिहा (प्रत्येकी **एक** गुण) : 2

(1) नैदानिक कसोटी 1

(2) व्यक्तिगत विकास प्रतिमान 1

2. 60 ते 80 शब्दांत उत्तर : 8

(1) पाठ्यक्रमाची समकेंद्री मांडणी :

एकाच विषयभागाचा अभ्यास क्रमाक्रमाने त्या विषयभागासंबंधीची ज्ञानकक्षा वाढवीत नेलेला असतो. प्रत्येक पुढच्या इयत्तेत त्या घटकाची व्याप्ती व खोली क्रमाक्रमाने वाढत जाते.

उदा. ल. सा. वि → म.सा.वि → बैजिक राशीचे म.सा.वि., ल.सा.वि. वापर करून उदाहरण सोडविणे.

(व्याख्या 1 गुण व कोणतेही उदाहरण 1 गुण)

(2) 'ई' लायब्ररीचा अध्ययनासाठी उपयोग : 2

(1) कॉम्पॅक्ट डिस्क व डिव्हीडी लायब्ररीतून अभ्यासक्रमाच्या सी.डी. वापराण्यात.

(2) सी. डी. घरी किंवा लायब्ररीत बसून पाहता येतील.

(3) सी.डी. च्या रूपातील पुस्तके वापरता येतील.

(4) कोणतीही माहिती मीडिया, सी.डी. टॉवरवर पाहता येईल.

(5) दुर्मीळ पुस्तके, कागद, फाईली, स्कॅन करून वापरता येतील.

(6) नवीन संशोधने ई बुक्सच्या स्वरूपात उपलब्ध होतात.

(वरीलपैकी 4 मुद्दे, प्रत्येक ½ गुण)

(3) दैनंदिन निरीक्षणाच्या नोंदी : 2

(1) दैनंदिन निरीक्षण सातत्याने करावे. नोंदी मात्र अभिमत बनल्यावरच कराव्यात.

(2) नोंदी विषयनिहाय कराव्यात.

(3) वैशिष्ट्यपूर्ण बार्बींच्या वेगळ्या विचार, तंत्र, जीवनकौशल्ये, गाभाघटक, आवड, छंद, व्यक्तिविशेष यांच्या नोंदी कराव्यात.

(4) प्रगतीपुस्तकात विशेष प्रगती, आवड, छंद, सुधारणा, आवश्यक व्यक्तिमत्त्व गुण विशेष या शीर्षकाखाली कराव्यात.

(चार मुद्दे, प्रत्येकी ½ गुण)

(4) मूल्यमापनाचा त्रिकोण : 2

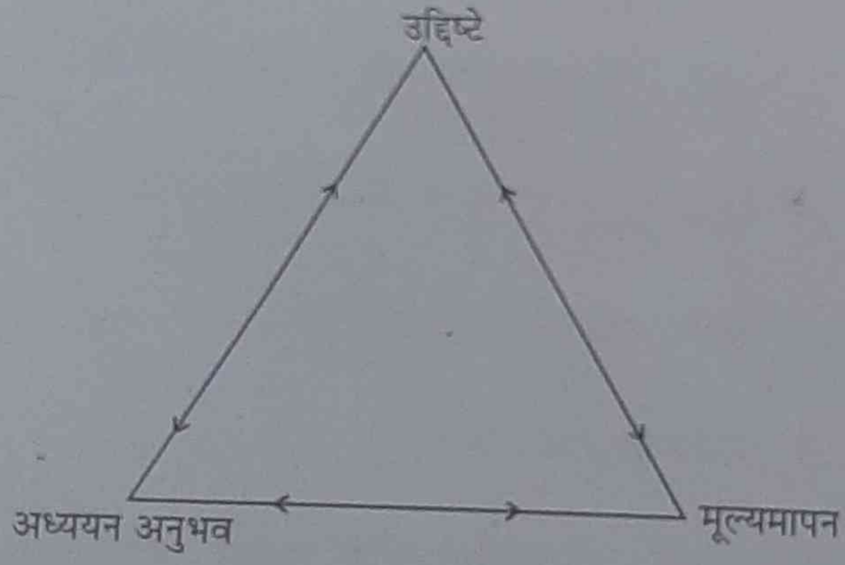

(नामनिर्देषित आकृती—1 गुण, स्पष्टीकरण 1 गुण)

3. 120 ते 160 शब्दांत उत्तरे : 12

(1) ऑनलाईन अध्ययनाचे नियोजन करताना विचारात घ्यावयाचे मुद्दे : 3

(1) संगणकीय संसाधनाची उपलब्धता

(2) इंटरनेटची उपलब्धता

(3) सुसज्ज संगणक प्रयोगशाळा

(4) सॉफ्टवेअर उपलब्धता

(5) अध्ययनार्थींची क्षमता

(6) संस्थेचे वेवधोरण

(7) शिक्षणक्रमाचे पेकसन (विद्यार्थी प्रवेश, क्षमता, संख्या काळावधी इ.)

(सहा मुद्दे स्पष्टीकरणासह प्रत्येकी ½ गुण)

(2) **लघुत्तरी प्रश्नांचे प्रकार :** 3

(1) टिपा लिहा

(2) स्पष्ट करा (explain)

(3) तुलना करा

(4) कारणे द्या

(5) थोडक्यात उत्तरे लिहा

(6) आकृती वाचन करा किंवा आलेख वाचन करा.

(तीन प्रकार प्रत्येकी 1 गुण)

(3) अभ्यासक्रम विकसनाची मूलभूत तत्त्वे : 3

(1) उद्दिष्टपूर्ती करणारा अभ्यासक्रम

(2) विद्यार्थी केंद्रित अभ्यासक्रम

(3) अभ्यासपूरक कार्यक्रमांचा समावेश

(4) क्रियाशीलतेला वाव देणारा अभ्यासक्रम

(5) समवाय साधणारा अभ्यासक्रम

(6) लवचिकता असलेला अभ्यासक्रम

(7) जीवनाभिमुख अभ्यासक्रम

(8) विविधता असलेला अभ्यासक्रम

(9) उपयुक्त असलेला अभ्यासक्रम

(10) समुदाय केंद्री अभ्यासक्रम

(11) सर्जनशील रचनात्मक शक्तीना मार्गदर्शन करणारा अभ्यासक्रम.

(12) समग्र जीवन दृष्टीचा विकास करणारा अभ्यासक्रम

(कोणत्याही **सहा** मुलतत्त्वे व स्पष्टीकरणास प्रत्येकी ½ गुण)

किंवा

अभ्यासक्रम निर्मिती आणि प्राथमिक शिक्षक म्हणून भूमिका :

(1) उत्तम व्यवस्थापक म्हणून भूमिका

(2) शाळेत विशिष्ट भूमिका

(3) शिक्षकाची मूलभूत भूमिका.

(4) शिक्षकाची व्यवसायिक भूमिका

(5) समाज परिवर्तकाची भूमिका

(6) पालकत्वाची भूमिका

(7) न्यायाधिशाची भूमिका

(8) बदलाचा प्रतिनिधी म्हणून भूमिका

(कोणत्याही सहा भूमिकांच्या स्पष्टीकरणासह विवेचनास प्रत्येकी ½ गुण)

(4) पेडॉगॉगी व अॅन्ड्रॉगॉगी यामधील फरक : 3

पेडॉगॉगी	अॅन्ड्रॉगॉगी
(1) आशय, शिक्षक ठरवितात	शिक्षक व विद्यार्थी ठरवितात
(2) शिक्षक केंद्रित प्रक्रिया	विद्यार्थी केंद्रित प्रक्रिया
(3) अनुदेशन-शिक्षक विद्यार्थ्यांना समोर बसवून व्याख्यान पद्धतीने शिकवितात	विद्यार्थी स्वयंअध्ययन, चिंतन करून, सरावातून शिकतो
(4) अध्ययनासाठी-प्रेरणा-स्पर्धा बक्षिसे यश, अपयश	शिक्षकाची सुलभकाची भूमिका स्वयं प्रेरणेने

(5) अपेक्षित वर्तनबदल शिक्षकांनी दिलेला शेरा, केलेले संपादणुकीचे साधन असते	स्व-विकास, व्यवसाय प्रगती, असा वर्तनबदल
(6) अध्ययन प्रभुत्व शिक्षक	अध्ययन प्रभुत्व विद्यार्थी
(7) उपयुक्तता-बालकांसाठी	उपयुक्तता-युवकांसाठी

(फरकाचे सहा मुद्दे, प्रत्येकी ½ गुण, एकूण 3 गुण)

किंवा

ॲन्ड्रॉगॉगी व ह्युटॉगॉगी मधील फरक :

ॲन्ड्रॉगॉगी	ह्युटॉगॉगी
(1) आशय शिक्षक व विद्यार्थी ठरवितात	विद्यार्थी ठरवितात
(2) विद्यार्थी केंद्रित प्रक्रिया	विद्यार्थी केंद्रित आहे
(3) अनुदेशन-विद्यार्थी स्वयंअध्ययन, चिंतन करून सरावातून शिकतो, शिक्षकाची सुलभकाची भूमिका असते	स्वत: चिंतन, मनन करून माहितीचे ज्ञानात रूपांतर करून शिकतो
(4) अध्ययनासाठी स्वयंप्रेरणा	स्वयं परिपूर्णतेसाठी
(5) स्व-विकास व्यवसाय प्रगती असा वर्तनबदल	स्व-प्रगत, चांगल्या गुणात वाढ
(6) अध्ययनप्रभुत्व-विद्यार्थी	अध्ययनप्रभुत्व-विद्यार्थी
(7) उपयुक्तता युवकांसाठी	उपयुक्तता-प्रौढांसाठी

4. 200 ते 250 शब्दांत उत्तर : 12

(1) आर.डब्ल्यू. टेलर यांच्या अभ्यासक्रम विकसन प्रतिमानाचे टप्पे : 4

(1) शाळेचे उद्दिष्ट निश्चित करणे

(2) उद्दिष्टांशी संबंधित शैक्षणिक अनुभव समजावून घेणे.

(3) अनुभवांचे संघटन करणे

(4) उद्दिष्टांचे मूल्यमापन करणे

(चार मुद्द्यांच्या स्पष्टीकरणास प्रत्येकी 1 गुण)

(2) अध्यापन प्रतिमानाचें मूलभूत घटक : 4

(1) उद्देश बिंदू

(2) संरचना

(3) सामाजिक प्रणाली

(4) साहाय्यभूत प्रणाली

(चार मुद्द्यांच्या स्पष्टीकरणास प्रत्येकी 1 गुण)

(3) अनुदेशनाच्या नऊ घटना व वर्गअध्यापनात उपयोग : 4

(1) अवधान प्राप्तीसाठी चेतक योजना

(2) अध्ययनार्थींना उद्दिष्टांची जाणीव

(3) दृढीकरणासाठी पूर्वज्ञानाचे स्मरण

(4) निवडक अवबोधाच्या परिपूर्तीसाठी स्पष्ट व निश्चित आशयाचे सादरीकरण

(5) अध्ययन मार्गदर्शन तरतूद

(6) अध्ययनार्थी प्रावीण्याचा अविष्कार

(7) प्रावीण्यासंबंधी प्रत्याभरण

(8) प्रावीण्यांचे मूल्यनिर्धारण

(9) अध्ययन व्यवहार घडविणे

(नऊ घटना 2 गुण, 2 घटना स्पष्टीकरणासह, 2 गुण, प्रत्येकी 1 गुण).

किंवा

CIPP (शैक्षणिक निर्णय प्रक्रिया) प्रतिमान पद्धती व महत्त्व :

पद्धती :

(1) संदर्भ मूल्यमापन

(2) अंतर्भरण मूल्यमापन

(3) प्रक्रिया मूल्यमापन

(4) उत्पादन मूल्यमापन.

महत्त्व :

(1) निर्णय प्रक्रियेसाठी आवश्यक माहिती पुरविणे व विकसित करणे

(2) शै. कार्यक्रम व घटकाविषयीचे अध्ययनार्थी संबंधी निर्णय घेणे

(3) अध्ययनार्थींच्या विकासासाठी उपाययोजना करणे.

(4) विविध शै. धोरणे व कृतिकार्यक्रमांना मदत करणे.

(चार पद्धती स्पष्टीकरणासह प्रत्येकी ½ गुण, महत्त्व प्रत्येकी ½ गुण, एकूण 4 गुण)